

DE CIBO ET
POTU.

Caput IIII.

CAPITI de aëre proximè annectenda sequitur de cibo & potu tractatio, quæ non minus videntur necessaria ad vitæ humanæ conservationem, quàm ipse aër, licet is utilitate & subtilitate præcedat. Cibo enim & potu quicquid naturis nostri & vitalis humoris, calore, laboribus vel inediâ exhaustum est, restituitur, pristinasque vires corpus cibo recreatum, recuperat: languoremque suum ex receptâ simili sui substantiâ, vitalique balsamo deponit, & novas vires reperit. Iisdem enim nutrimur, quibus constamus. Opportunius quidem hic esset locus difficillimæ quæstionis enotandæ, An scilicet persistere quis diu possit & vivere citra alimentum, aut potus cibique assumptionem? Cuius solutionem rationes que alio rejicimus. Afferam huc tantum, quæ mihi Constanti vidisse contigit ante annos sex, & quæ de re nova & parum usitata breviter dici possunt, explicabo. Illic enim, suscepto in illos tractus itinere, vidi puellam tres aut quatuor annos natam, quæ jam sine cibo ac potu persequianum perliterat. Mirabantur omnes tam stupendum easum, multi que sibi persuadebant, aliter fieri non posse, quin alimentis clauderetur. Vbi verò ego ventriculum, hypochondri-

Num homo diu citra cibum potumque vivere possit.

Historia de puella quadam Constantiensi.

M

chondri-

chondria, mesenterii, & inferioris abdominis regionem attrecta vi, dimovi illos à sinistra opatione, apertè docens in illo abdomine usque ad eò depressò, & instar marmorei lapidis indurato, nihil colligi posse, cum nihil in illas partes trajici, nec influere queat: Subiit me quoq; non levis tam novæ ac stupendæ rei admiratio, qui vita perire posset, in organis illis naturalibus, omnibus facultatibus ac functionibus destitutus. Tandem meditatus istius rei causas, intuli coagulatas illas partes & prorsus exsiccatas, non minus subsistere ac à corruptione se tueri posse, quàm infans illi, qui in utero materno in lapide conversus, ibi per multos annos citra sui, matrisque corruptionem perstitit, prout omnibus huius rei nota est historia. Quod autem puella illa frueretur vitâ citra alimenti aut cibi usum: ratio est: quod potissimæ corporis partes, in quibus vita potissimam suam sedem habet, cor videlicet, pectus & caput, admodum vividæ & vitales peritarent: quæ cum ut alia ignobiliora membra crassum alimentum non desiderent, quale ventriculus, hepar & lien, ut in quotidiana ciborum concoctione animadvertitur: quibus ut vita conservetur, nec non cor, pectus seu pulmones, & caput, necesse est, ut in æream & spiritualein substantiam à ventriculo & hepate præparentur: Alioqui si crassior esset ciborum substantia, ab illis spiritualibus partibus non reciperetur, quæ similibus, non aliis oblectari solent. Cum, inquam, eæ partes sint spirituales, & magis æreæ, spiritu etiam & aere easdem fove-

ri,

*Ratio cur
homo vive-
re possit ci-
tra alimen-
ti aut cibi
usum.*

ri, certo certius inferre licet. Hinc fit ut cor statim præfoecetur, si ad momentum aëris ad cor meatis per pulmones aditus intercipiatur. Hinc docent etiam medici cerebrum odoribus fovendi, & partes pectoris & cordis aëreo spiritu recreari: quæ quidem partes cum vita fruuntur, eâ non sibi tantum tetinent, sed in totum corpus, si pateant meatus diffundunt. At cum in illa puella, solæ illæ partes in tota capacitate abdominis sitæ, extinctæ & demortuæ prorsus essent, & omnibus suis functionibus destitutæ, quæ necessariæ etiam non videntur ad cibi, cerebri, pulmonum & cordis, hoc est, ad aerei & spirituosæ attractionem & concoctionem, nisi de cibo crassiore agatur, qui in spiritum & aerem præparari debet: mirum amplius esse non debuit, si præcipuæ illæ & nobilissimæ totius corporis partes, vita fruuntur, cum illis organis carere possint ad vitam suam tuendam. Verum quidem est eas bonâ sui nutrimenti parte destitui, quæ ex cibo à ventriculo, hepate, liene, præparato, ad ipsas transferretur: satis tamen alimenti ab exteriori aëre, & odoribus percipiunt, quo vivant ad aliquot annos. Restat adhuc & hic dissolvendus nodus: cur extinctis tam nobilibus partibus, & toti corpori summe necessariis, quales sunt venter, hepar, lien, mesenterium, intestina, reliquum corpus non corrumpatur. Diximus ad alimenti aerei distributionem nobilissimas illas tres partes, facile carere functionibus, & præsentia ventriculi & reliquorum: At quod demortuis his partibus reliquæ non intereant, ratio est, quia nullam

M 2

alia

aliis corruptionem inferunt, qua inficiantur ac depereant: imò tantum abest, ut corrumpant, ut contrà balsamo suo eas potius foveant. Cùm enim mors istarum partium nihil aliud sit, quàm facta, sensum carnæ essentiæ in salinam aut lapidosam substantiam conversio, quæ quidem salina substantia (ut salis proprium est) non corrumpit, sed à corruptione conservat: nihil mirum, si lapidosæ eiusmodi partes sese ipsas in corpore tueantur, & aliis nullam noxam inferant.

*In quo vitâ
corporis hu-
mani persi-
stat.*

Fatebitur tamen, ut par est; cùm hoc duplici medio vitâ corporis humani foveatur, aëre videlicet externo, & cibo ingestio, tum integram & perfectissimam in nobis vitam vigere, & corpus in omnes suas dimensiones extendi, cùm utroque hoc medio homo uti potest. Hic rursus curiosus aliquis querat, quomodo eæ partes in marmoream substantiam verti possint. Sed cum omnia non sint unius loci propria, differemus aliò huius quæstionis solutionem: de qua tamen hic obiter dicemus, in microcosmo minerales etiam aquas contineri, quæ in salem & lapides, carneas substantias commutent: prout in macrocosmo multas similes videre licet, quæ quicquid in eas injicitur sive sint herbæ sive ligna, congelant, & in marmora, saxa, lapides vel metallicam substantiam, pro sua natura convertunt.

*Num inter-
na corporis
partes lapi-
descere pos-
sint.*

Eandem puellam aliquot post menses, cum per eandem urbem transirem, in eodem statu comperi, ita ut per integrum annum, me aliquando præsentem & invisentem, talis persistenterit.

Refe-

Referebat illa melancholicum temperamentum, taciturna admodum, ut ne verbum quidem unquam vel vix hisceret: pendente semper capite, reliquis membris, ut brachiis & cruribus moveri nesciis: quòd scilicet aëreo tantum & spiritali cibo fruens, non crassiore, quo crassiores & solidiores partes firmantur, ad motum corporis esset impotens. At (quod me magis in admirationem rapuit) ab eo tempore, quo mihi visa est, intellexi: illam crevisse, incedere etiam & tandem naturalem edendi ac bibendi appetitum recepisse. Hinc constat non profus in lapideam substantiam conversas fuisse illius puellæ partes, quemadmodum foetus ille in utero totus in lapidem commutatus est, quod tamen fieri potuit, quodq; ex insigni duritie conjiciebam: sed tantum tartareis foecibus, iisque densis ac spissis circumquaq; involutas ad tempus: quæ vel natura, vel arte in liquorem solutæ, sensim evanuerunt, & ex partibus exclusæ sunt: unde repurgata membra ad pristinas facultates, & destinatas functiones redierunt.

Agitur jam quoque tertius aut quartus annus, ex quo aliam vidi puellam, octodecim annos aut circiter natam, temperamento quoque melancholico, quæ citra cibum & potum supra triennium vixerat.

Illam sensim primò panis, deinde ciborum aliorum omnium appetitum, vel fructuum etiam amiserat. Ad aliquod tempus iusculis nutrita, paulatim etiam usum illorum remisit: Tandem aliquot cochlearia vini, aqua diluti, ei oblata sunt,

M 3

do-

Alia opinio de eadè historia.

Alia historia de quadam aliâ puella, ab omni ciborum potuq; usque abstinentis.

donec & usum illius prorsus etiam respuens, non ferente potum stomacho, ex dolore & cruciata, quem illic præferebat, ita ut ad extremum ^{arritus} citra ullius rei ingestionem; hac inedia aliquot dies duraverit, dein & hebdomadas, ac tandem integrum annum, quo citra ullius alimenti usum, quam aeris vivebat valetudine integrâ.

Puella hæc (quæ Apollonia Chriernuncupatur) nata erat in quodam pago seu oppidulo Galz dicto, ditionis Bernensis, inter reliquas Helveticas potentissimâ. Senatus Bernensis summa prudentia ac sapientia præditus, accepta inaudita fama, iussit Bernam & matrem & filiam adduci: quas in Xenodochio urbis collocari, & ibi observari à custodibus voluit, num mater filiæ aliquid elam porrigeret, ne quid fraudis subesset. Cui rei cum per aliquot dies accuratè invigilatum esset, cognitum tandem verè fuit, & certissimè, illam citra ullam alimenti ingestionem vivere. Tanti miraculi rumor statim totam Helvetiam, longiusque pervasit. Tunc ego Soloduri eram cum Illustrissimo ac sapientissimo viro Dn. de Sillery Galliæ Procancellario (domino, inquam, mihi plurimum colendo) quem illuc eram pro ea, qua me amplectitur amicitia, comitatus, in ea legatione ex regis mandato suscepta, ad initia inter Regè & Helveticas republicas renovanda ac confirmanda fœdera: quam quidem usq; adeo sapienter & feliciter obiit; prout in omnibus gravissimis regni muniis sibi demandatis versari solet sapientissimè, ut non hic tantum, sed ne ubiq; gentium eius virtus & gloria

gloria satis abunde prædicetur. Hic igitur Illustr. dominus adeò stupendæ rei fama percussus, optavit, ut Bernam quinque tantum miliaribus Soloduro distantem me conferrem, ut ex teste oculato rei veritatem certius cognosceret.

Cum & puella superior & hæc posterior dicantur primò sensum appetitum amisisse, quàm abolitus prorsus esset cibi usus: Rationemq; supra non pereuntis sensum appetitus, & tandem prorsus extincti: sed vitæ tantum ei tra usum alimenti permanentis breviter explicaverimus: hic visum est annectere causas. unde nobis appetitus vel paulatim imminuatur, vel tandem totus prosternatur.

Referunt Doctores eximii in suis Academiis, appetitus destructionem oriri, vel ex nimio calore ventriculum & spiritus esuriei deservientes, in eoq; habitantes exsiccante; vel à nimia frigiditate, eisdem spiritus congelante; vel ab obstruptione partium, qua spiritus illi per suam spheram vagari prohibentur, & munus suum obire. Has causas jure merito censemus admitendas, siquidem experientiâ quotidianâ docemur, in extremis caloribus appetitum languere, ut sitibundos in hepate spiritus ad potum exacui: Sic nimio frigore internas partes congelascere, easq; tartareis fœcibus ac lapidosis, quas illi pituitosas vocant, interdum involvi & obstrui. Quæ cum vera sint, causarum tamen istarum veritas, ad externas intemperies simpliciter non est referenda; sed ad internas potius corporis humani, suorum tunc astrorum intem-

Vnde appetitus pro-
sternatur.

Cur homo
estate plus
bibat, quàm
ætat.

M 4

peri

periem, & influentias sustinentis. Quin & ob-
structiones, quibus eæ partes scætant, modò sen-
sim, modò uno momento genitæ (ut in infanti-
bus vix natis, jam grandiores vesicæ lapides fe-
rentibus, videre licet) à spiritibus tartareis aut
mineralibus: vel sensim (ut cum paulatim cre-
scente frigore tandem aqua congelatur) vel uno
momento (ut cum ad gelidissimum unius noctis
astrum, flumina congelantur) procreantur, &
motum partium illarum, fluxumq; spirituum co-
hibent: quo fit ut appetitus vel sensim, vel uno
momento pereat.

*Cur appeti-
tus læneat,
vel profusus
pereat.*

Vbi igitur non est appetitus, ibi neque attra-
ctio: ubi nulla attractio, inanis est quoq; reten-
tio: retentione verò vitiatâ, digestionis quoq;
vanus & irritus erit conatus, sicut & similiter
excretionis. Hæc est aurea illa Homeri catena,
continuis vinculorum annexionibus absoluta,
ex qua colligi potest, quòd, si facultatum una ab-
erret, alteram quoque statim vitari ac perverti,
necesse sit.

Instrumentum autem sive motor primarius
omnium harum facultatum, hoc sese ordine sub-
sequentium, est ipse appetitus, excitatus ab hu-
more acido sive melancholico, qui per meatum
splenicum, à medicis vas breve & venosum ap-
pellatum, transmittitur in ventriculum, ut vul-
garis medicorum fert opinio: Vbi potius hic sta-
tuendi sint spiritus famelici sive famem inducen-
tes, acidi & vitriolati, qui exhaustis & consum-
ptis alimentis, adeò ut nulla amplius residua sit
materia, in quam ipsi actionem suam, id est, ro-
tionis

*Vnde appe-
titus edendi
generatur.*

sionis ac mordacitatis vim exerere queant : superius ventriculi orificium (quæ pars corporis exquisitissimo sensu prædita est, ut in quam implantati sint duo rami, è sexto nervorum pari seu conjugatione derivati) adoriuntur, idque spiritali sua aciditate stimulant, vellicant ac pungunt. Ex qua vellicatione seu lancinatione excitatur sensus, ex sensu appetitus, ex appetitu fames, quæ ex iisdem famelicis spiritibus provocata ac producta existit. Hi enim sunt ipsi, qui esuriunt & sitiunt, & qui post absumptam alimenti ac ciborum materiam, confectam aliam novam appetant, quam attractam acidâ sua & mordaci dissolvendi ac conterendi facultate confringunt, quæ dissolutio ac contritio, postea à medicis appellatur concoctio sive digestio. Hac dissolutione sive digestionem peractâ, quæ quinque aut sex potissimum horis absolvitur, alimentosæ substantiæ fit conversio in chylum, idque mediantibus famelicis istis spiritibus, aut igni naturæ potius formali, quàm materiali: Quam concoctionem ad hunc modum factam, nullus alius calor externus sive igneus, quantumvis vehementissimus ac ferventissimus, vel per plurimum etiam dierum ac septimanarum durans spacium, perficere unquam posset. Cum verò hi spiritus esurientes à suarum functionum officio impediuntur, sicut id fieri facile potest à causis suprâ dictis, ubi videlicet appetitus fuerit depravatus, vel prorsus etiam abolitus, fit tandem, ut licet omni manducandi desiderio sublato, fame prorsus nulla urgeatur homo: tamen sine ulla ciborum

*Cur homo
diu persistat
sine ciborū*

M 5

ingestis.

ingestione vivere possit : nec aliunde accipiat vitæ producendæ tomentum, nisi à solo isto vivifici nectaris fonte, & vera aqua vitæ, remanente ac residente in sanguine, jam in ipsis venis & arteriis contento : Quæ aqua vitæ, cum sit spiritalis aeræque substantiæ, ab aere quoque, quem quotidie haurimus & inspiramus, fovetur & alitur : ab eoque à suffocationis & extinctionis periculo custoditur : unde illa, velut ignis suaviter accensus, ad tempus etiam diuturnum, vitalem calorem benignè fovet ac sustentat, & ita consequenter vitam prorogando conservat : in tantum temporis spatium, quò major aut minor illius fuerit copia, in quantitate & qualitate. Vbi necessariò quoque requiritur, ut vasa illa, (quæ aquam hanc divinam continent,) sint optimo & Hermetico sigillo occlusa, hoc est, ut venæ, arteriæ, & ipsa corporis substantia, ne sit plus justo densa aut rara, aperta & perspirabilis : aliàs enim inde sequeretur aut tardior, aut celerior spirituum attractorum, exspiratio & dissipatio.

Videor mihi hîc audire, tonitruosum quendam aliquorum Censorum strepitum, ac magnum boatum, qui à vano contradicendi studio inflammati, mihi objicere haud verentur, me contra medicorum theoremata, diuturnis hæctenus artis operibus stabilita, & tanquam infallibilia & irrefragabilia, audere quid novi inferre, ac præsertim hanc invictissimam, cui opinantur, artis legem infringere velle, qua passim declamatur, calorem naturalem & humo-
rem

rem radicalem, continuo fluxu indies exhaustum & dissipatum, debere rursus refarciri ac reparari, beneficio cibi aut potus, seu alimentorum ingestorum suffectione. Sed quomodo quæso, ô Anatomici, stabit hæc vestra distinctio ac distributio, partium nobilium & principum, cerebri scilicet, cordis & hepatis, sine quorum functionibus animal vivere non posse indubitanter astruitis: sic nec citra functiones reliquarum partium, non minus, uti putatis, ad vitæ conservationem utilium ac maximè necessariarum, ut sunt ventriculus, splen, intestina, pulmones, renes, vesica, quibus secundum dignitatis ordinem, in vitæ œconomia attribuitis? Cum tamen ex his duobus exemplis, supra à nobis allatis, certius certo affirmari possit, adeo, ut id vel digitis palpitare, & nisi voluntaria caligine offandi velitis, oculis ipsis inveni possitis: quod vita subsistere & persistere nihilominus queat, nec adhuc extinguatur, licet tum functiones jecinoris, ventriculi, lienis, renium & vesicæ sint vel depravatæ & corruptæ, vel omnino etiam destructæ & ablatae. Hæc duo raritatis, vel potius mirabilitatis exempla, confirmari adhuc possunt aliorum plurium exemplorum autoritatibus.

*Duplices
corporis partes
iuxta
Anatomicorum doctrinam.*

Plinius lib. 2. hist. natural. & post ipsum Cælib. 24. cap. 21. ant. leet. scribunt, quod in extremis Indiæ finibus, ab oriente versus fontem & scaturiginem Gangis, popali quidam sint, Astomi dicti, qui solummodo ex odoribus & subtilibus exhalationibus quarandam
Populi quidam ex solo radicum floribus & ramis odore viventes.

florum

florum & fructuum, per narium inspirationem attractis vivant.

Vita nutrimentum & Sole extractum.
Olympidorus Platonicus, interpres Aristotelis scripsit, quod homo quidam fuerit, qui toto ætatis ac vitæ suæ decursu, nihil unquam manducarit, sed in sole semper versatus, ex eo spirituale sibi nutrimentum attraxerit. Plato in phædone simile quid habet.

Mulier quædam dixit citra cibum & potum.
Sed ut nostri seculi historias & exempla, tanquam recentiora, tandem adducamus: Albertus Magnus lib. de animalib. scriptum reliquit, quod fuerit fœmina quædam Coloniae in Germania, tempore Imperatoris Friderici undecimi, quæ interdum per viginti, sæpenumerò etiam per triginta dierum spacium, ab omni esculentorum & poculentorum usu, abstinuerit.

Alia historia.
Gerardus Bucoldianus, aliq; complures aucthores gravissimi narrant, quod anno Christi 1539. inter Spirensium subditos, in pago quodam Rhodo, inventa sit puella quædã, nomine Margarita, filia Suffridi VVeis & Barbaræ, quæ annum circiter decimum agens, levi quodam capitis ventrisq; dolore tentata, ipso die festo S. Michaelis, cibum capere, & manducare non abhorruit usque ad festum nati Salvatoris nostri: à quo die ciborum usum cepit fastidire & profusus abdicare, cessantibus simul alvi excretionibus. Eadem post dies paschales, recusavit quoq; poculentorum usum, nullamque amplius urinam reddebat. Imperator Ferdinandus, obviam ire volens tali imposturæ, si qua esset, mandavit medicis suis, ut hanc rem diligenti inquisitione,

sitione; ac summâ industriâ, penitiùs cognoscerent.

Hæc historia non absimilis est illi alteri, supra commemoratæ, quæ in ditione Dominorum Bernensium in Helvetia accidit.

Hinc videmus, nullam esse thesû sive regulam in Medicina tam probabilem, certam ac firmam, quæ non exceptionem aliquam admittat.

Potus necessarius est ad cibum, liquore aliquo imbuendum: ubi multos inveniri videmus, qui potius cibi quàm potus usu, ad tempus carere possunt. Sic etiam nulli dubium est posse aliquem æquè siti perire, ac fame. Id si necessitas postulare, exemplis in medium allatis, iisque quàm pluribus, facîle demonstrare possemus. Præterea notum est omnibus, famem ipsa siti tolerabiliorem esse: quamvis negari non possit, aliquos etiam repertos fuisse (quod etiam inter rara contingentiâ annumerandum est) uti Magonem Carthaginensem, & Lasyrta Lasionensem, qui sine ullo liquidorum usu; totam ætatem exege-
Potus æquè necessarius est ac cibus.

rint: assumptis nihilominus & comestis cibus salitis: ut Athenæus annotavit.

Coelius scribit, quod quidam Neapoli, natione Tomacellensis, totius vitæ curricularum absq; potu absolverit.

Aristoteles quodam in loco mentionem facit cuiusdam Andronis Argiensis, qui per omnem vitæ decursum nunquam sitierit aut biberit, usus interim multis cibus sale confectis ac exsiccatis.

Idem profectus Hammonium, licet in itinere nullis prorsus oblatis aquis, ipse sola farina sicca

vive-

Aliquos vixisse citra potus usum.

Athe. lib. 2. c. 2.

viveret, ab omnibus tamen liquidis omnino abstinerebat, quod & reliquo ætatis cursu continuo facere consuevit.

*Causa cur
quis non ur-
geatur siti.*

Non hic diutius in eiusmodi causis Sitis tolerandæ inquirendis immorabimur, hoc saltem notandum volumus, quod hac in re natura, & temperamentum humidum ac pituitosum, & solita ac consueta vivendi ratio, plurimum possint: Quod facile demonstrari possit exemplis, ab hydropicis sumptis, qui per potus abstinentiam (licet intolerabili & ingenti torqueantur siti) tamen curati fuerint. Verum quidem est, illos ab initio extrema siti fuisse cruciatos: sed paulatim, consuetudine, facillimè à poculentis posthac abstinere poterant. Imò fuerunt, qui ab hoc affectu liberati nunquam posthac, quamdiu viverent, liquidis uti voluerunt, idque maximo quodam recidivæ metu: ut in historiis passim legitur, tum de Julio Viatore Equite Romano, tum de aliis pluribus.

Sed quia hanc materiam fusius ac plenius tractandam differimus in lib. nostrum de recondita rerum natura, hinc quiescimus, contenti iis, quæ à nobis superius obiter dicta sunt, ubi aliis subtilioris ingenii hic occasionem & locum dabimus, qui inventis melioribus rationibus, demonstratione liquidiore explicare poterunt hanc questionem, *Cur homo citra omnem cibi potusq; usum, ad tempus etiam diuturnum vivere possit?*

Recurramus itaque ad tractationem nostram de cibo ac potu, ubi in recitandis duabus hisce historiis, scitu dignissimis, substitimus, sum-

mam

nam nimirum ex his declaraturi *Dei Opt. Max.* qui omnia gubernat, potestatem elucere. Nec præterea eadem historiæ alienæ ab instituto nostro cuiquam videri debent, ut qui de cibi ac potus usu, ac conditione multiplici hic tractamus, sine quibus aliàs homo ex ordinata & præscripta *Dei* institutione vivere nequit: cum nihilominus tamen in his duabus puellis, & aliis singulare raritatis & admirationis speculum nobis propositum sit, ex quo infinita *Dei* omnipotentis gloria conspicuè elucescit.

Antequam antiquitas plenam habuerit multorum frumentorum, leguminum, granorumq; aliorum varii generis cognitionem: plures glande vescebantur: alii peculiariter eorum fructu genere, quibus abundabant, quemadmodum de Argivis scribitur, qui pyris pascebantur; Athenienses verò ficibus, quibus ita abundabant, ut illis pecora enutrent. Medis pro cibo erant amygdalæ: Æthiopicis arundinum fructus: cardamum Persis: Palmulæ Babylonis: Ægyptiis lotus, ex cuius femine quædam panis species conficiebatur, ut scribit Aetiæ tetr. 1. Successu temporis aristæ, hoc est, frumenti omne genus melioris nutritionis inventum est, quod utilius ceteris omnibus vegetabilibus & granis præbet alimentum. Ex eo hodie conficitur panis noster; illorum granorum usus ubiq; nunc familiarissimus est: atque inde basis omnis nutritionis salubris & necessariæ statuitur.

Finxerunt Ethnici Poætæ, olim Cererem primam frugum inventricem fuisse, granorumque colen-

*Continuatio
tractatus de
cibo et potu.
Primo no-
stri parentes
quibus isse
fuerint cibi*

*Alex. l. 3.
cap. 11.*

*Varia Cere-
ris epibeta.*

colendorum, molendorum, nec non pinsendorum & in formam panis aptandorum ac coquendorum solertiam excogitasse: Hinc variis nominibus & titulis apud Poëtas legitur insignita, ut modo fulva, rubra & frugifera vocetur: quæ certè nomina ad varia mensis tempora referenda sunt; eò quod frumentum pro gradu maturitatis varios colores induat, ubereinque frugum copiam exhibeat. Eadem ex alimento, quod accipimus *πρωλευσίφ* nuncupatur; *ἀνσιδάρ*, *παιροφίε*, *ζωιδάρ* & *ήχη βιοδάρ*, atque id genus aliis decoratur: ut inde, quàm magna ad Rempubl. humanam ex agriculturæ inventionem accesserit utilitas & compendium innotescat. Harum inventionum fidem facit Ovid. 3. Metam. his versibus:

Prima Ceres unco terram dimovit aratro:

Prima dedit fruges alimentaq; mitia terris &c.

Cui accipium ferendum sit frugum inventum Nos qui certiores habemus de Deo cognitionem, quàm Ethnici illi, qui idolam de Cerere constituerunt, artem agriculturæ granorumque omnium cognitionem & usum, quæ ad humanam vitam pertinent, ad Adamum eiusque posteros opportunius revocabimus, eisque accepta feremus: sacris quippe literis accepimus, post diluvium & longè antè quàm Chaldæi, Græci, Latini, eorumque idola Cybele, Ceres, & Bacchus extarent, edoctum Noë has artes restituisse, terram arasse & vitem plantasse; unde agricola & vinitor dictus est: eiusque temporibus panis, vini, aliorumque fructuum optimæ nutritionis, sit mentio, ut non sit fas aliò inventum tanti boni

boni referre citra scripturæ sanctæ contumeliam. Facendum tamen earum rerum industriam, ubi cœpit orbis populis scaturire, auctiorem fuisse: extitisseque solertiores aliquos, & subtiliùs colendæ terræ, & solertiùs maturandarum frugum, atque præparandorum omnium in usum hominis alimentorum, peritos, quos tamen non licet Ethnicorum more inter Deos recensere, sed ut instrumenta Dei summi opificis agnoscere. Quare non nisi turpissimè & cum summa impietate lapsus est Ianas ille, Latij Rex (ubi constructa post Roma fuit) qui cum agriculturæ & frugum ferendarum rationem unà cum subditis ignoraret, artemque agrorum colendorum à Saturno profugo, regnoque à filio suo expulso, didicisset, non tantùm illum ob insignem utilitatè, quam acceperat, in societatem sui regni ascivit, sed in Deorum quoque numerum retulit.

*Ianus in
Deorù
num
merum re-
latus ob a-
griculturæ
usum què à
Saturno di-
dicerat.*

Quibus ex antecedentibus duos Ethnicorum errores agnoscimus, prior est, quod illi panem & vinum reliquosque fructus, nec non carnes & pisces à Deo summo creatore in usum & utilitatem hominis creata esse, ignorarint: posterior verò, quod perperam de alimentorum adeò salubritum præparatione senserint, quæ singulari Dei Opt. Max. benignitate sensim hominibus fuit communicata: unde necessariò consequitur, quod ad divinum nomen & inventionis frugum, & præparationis earum gloria ubique referenda sit.

Antequam ciborum artificium ab omnibus gentibus cognitum fuisset: multæ earum diversis

N

in

in conservationem vitæ suæ alimentis usæ sunt :
aliæ siquidem in hunc finem agrestes feras ve-
nabantur, ut Geruli : aliæ pisces, ut Ichthyopha-
gi : aliæ testudines, qui Chelophagi dicebantur :
alii locustas, ut Ægyptii.

*Alex. l. 3.
cap. 1.*

*Indorum
victus qua-
lis*

Quin & hodie Indorum victus longè alius à
nostro, imò longè barbarior, ac inhumanissi-
mus perspicitur, ut qui carnibus etiam huma-
nis pasci non horreant, quod testantur histo-
riæ.

Sed barbaros istos homines, ac plus quàm
ferinos cum crudeli vivendi genere relinqua-
mus, tantumquæ de illarum gentium victus ra-
tione loquamur, quæ in Europa sitæ sunt : quæ-
ve cultiores ac politiores habentur, quàm in ul-
lis aliis orbis partibus. Earum propè omnium
idem est alimentum, ratione tantum præparatio-
nis aliud ab alio differens.

Sed cum ego Gallus Gallis nostris hæc potis-
simum & privatim scribam, ut patriæ meæ usui
sim : cumquæ de ea victus ratione, quæ ad vitam
conservandam maximè confert, mecum sit pro-
positum tractare, nec usquam alibi melior, quàm
in nostra Francia occurrat, de notanda vivendi
ratione apud provincias Gallicas recepta,
pauca quædam subjungen-
tur.

DE